

Briselē, 11.4.2019.
COM(2019) 169 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI

Padomes ieteikuma par ilgstošo bezdarbnieku integrāciju darba tirgū novērtējums

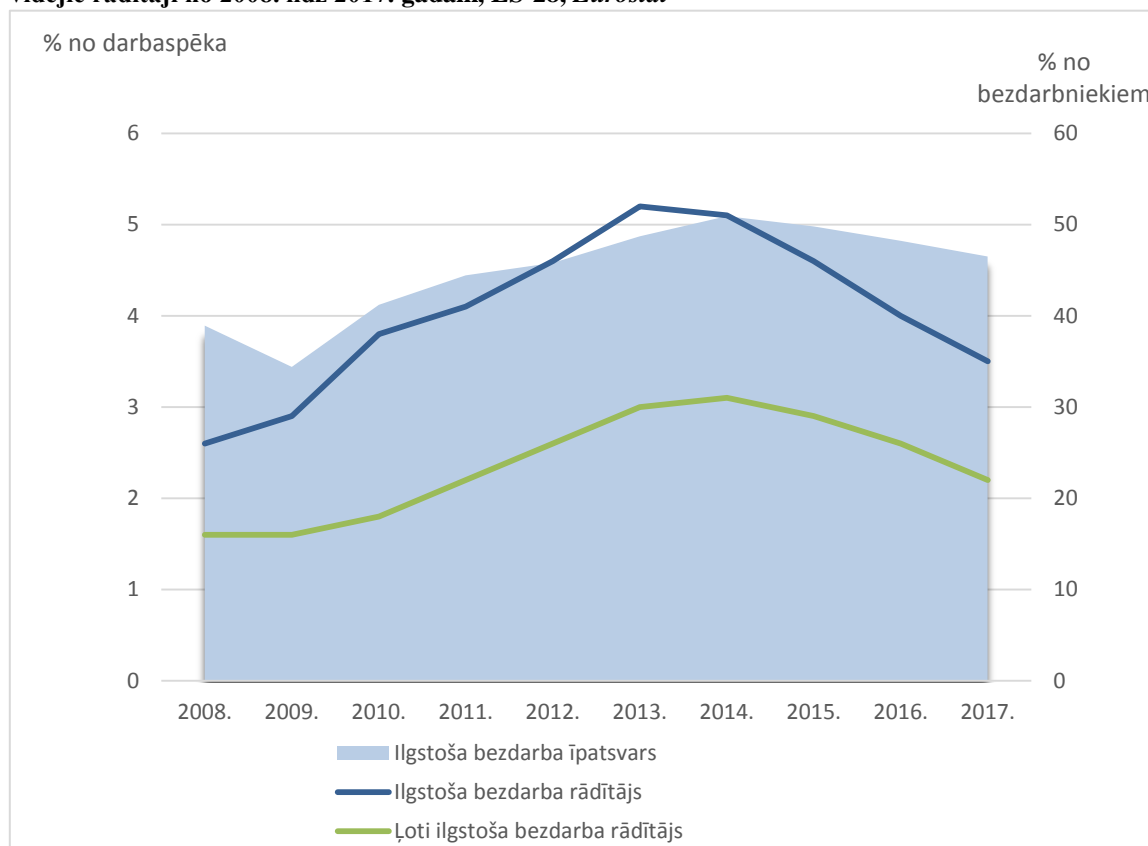
{SWD(2019) 154 final} - {SWD(2019) 155 final}

1. IEVADS

No 2007. līdz 2013. gadam Eiropā ir divkāršojies to cilvēku skaits, kuri ir bijuši bez darba vairāk nekā gadu. Kad šis straujais ilgstoša bezdarba palielinājums sasniedza visaugstāko līmeni, tas ietekmēja aptuveni 12 miljonus cilvēku visā Eiropas Savienībā. Šā jautājuma atrisināšana bija viens no priekšsēdētāja Ž. K. Junkera politikas pamatnostādņēs¹ tajā brīdī noteiktās nodarbinātības un izaugsmes programmas galvenajiem uzdevumiem.

Līdz ar turpmāku ekonomikas atveseļošanas tendences bezdarba jomā uzlabojās, bet starp ilgstošiem bezdarbniekiem darba atrašanas rādītāji joprojām bija zemi. Vairumā dalībvalstu, izraisot smagas sociālās sekas, turpināja palielināties to bezdarbnieku daļa, kuri bez darba ir ilgstoši.

1. attēls. Ilgstoša bezdarba rādītāji un ilgstoša bezdarba īpatsvars (20–64 gadu vecuma grupa), gada vidējie rādītāji no 2008. līdz 2017. gadam, ES-28, Eurostat

Ar Padomes ieteikumu par ilgstošo bezdarbnieku integrāciju darba tirgū², ko pieņēma 2016. gadā, ir mēģināts reaģēt uz šiem uzdevumiem, veicinot pasākumus, kuru mērķis ir paātrināt atgriešanos darbā īsā/vidējā termiņā. Ieteikumā dalībvalstis tiek aicinātas:

1. veicināt ilgstošo bezdarbnieku **reģistrāciju** nodarbinātības dienestā;

¹ https://ec.europa.eu/commission/publications/president-junckers-political-guidelines_lv.

² 2016/C 67/01.

2. palielināt **individualizētu atbalstu** ilgstošajiem bezdarbniekiem, sīki izvērtējot vajadzības, un ne vēlāk kā 18 mēnešu laikā nodrošināt **līguma par integrāciju darbā** (LID) noslēgšanu;
3. uzlabot atbalsta nepārtrauktību, koordinējot pakalpojumus, kas ir pieejami ilgstošajiem bezdarbniekiem ar **vienota kontaktpunkta** (*SPOC*) starpniecību;
4. veicināt un attīstīt **partnerības** starp darba devējiem, sociālajiem partneriem, nodarbinātības un sociālajiem dienestiem, valsts iestādēm, kā arī izglītības un apmācību nodrošinātājiem un izstrādāt **pakalpojumus darba devējiem**.

Tādējādi ieteikuma mērķis ir ne vien stiprināt Eiropas Nodarbinātības stratēģiju un Padomes lēmumu par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņem³, bet arī papildināt Komisijas 2008. gada ieteikumu par tādu cilvēku aktīvu integrāciju, kuri ir atstumti no darba tirgus⁴, un Padomes 2013. gada ieteikumu par garantijas jauniešiem izveidi⁵.

Pēdējos piecos gados Eiropas Savienība ir piedzīvojusi nepārtrauktu ekonomikas izaugsmi, ko ir pavadījusi ieguldījumu atjaunošanās, patērētāju pieprasījuma palielināšanās, valsts finanšu uzlabošanās, kā arī pastāvīga darbvietu izveide, sasniedzot rekordaugstu nodarbinātības līmeni — 240 miljonus nodarbināto cilvēku. Tā ietekmē ilgstoša bezdarba vidējais līmenis Eiropas Savienībā ir turpinājis samazināties no 5,2 % 2013. gadā līdz 3,5 % 2017. gadā⁶. Kopš ieteikuma pieņemšanas ilgstošo bezdarbnieku skaits ir samazinājies par vairāk nekā 2,5 miljoniem. Tomēr situācija joprojām ir atšķirīga visā Eiropas Savienībā, un dažās dalībvalstīs vēl ir jāpanāk pirmskrīzes līmenis. Ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars starp bezdarbniekiem joprojām ir aptuveni 45 %.

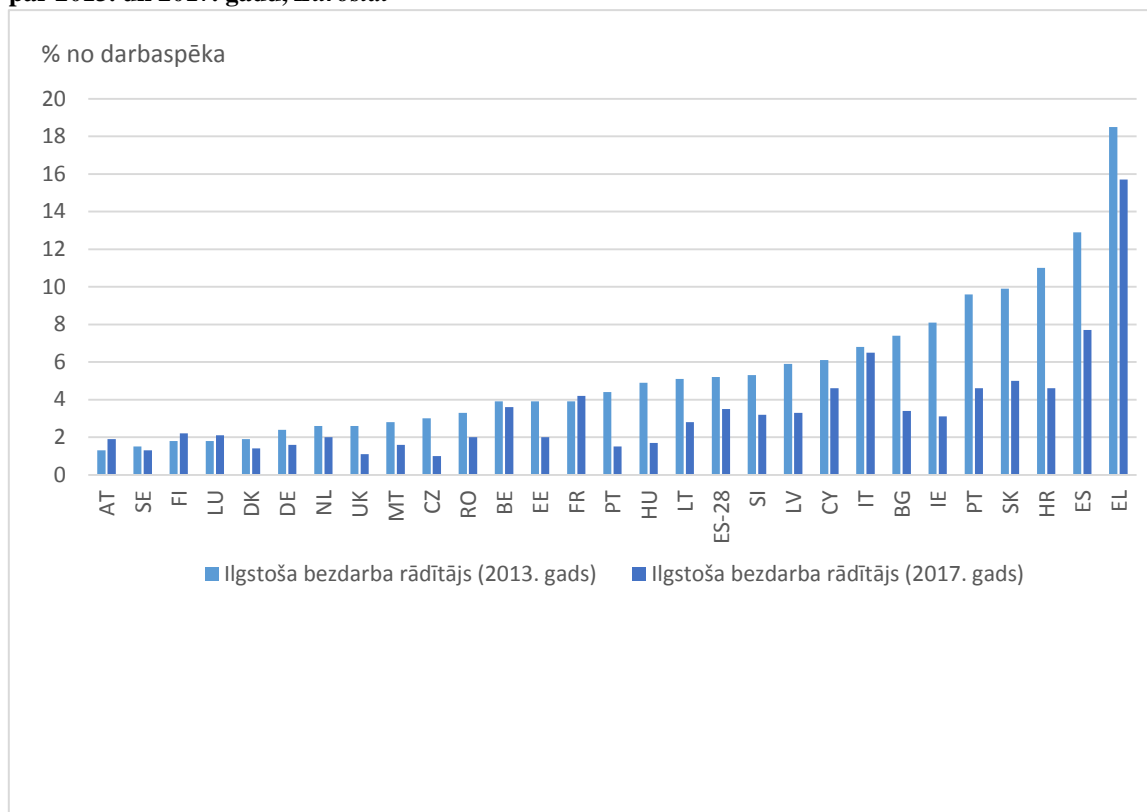
³ 2018/1215.

⁴ 2008/867/EK.

⁵ 2013/C 120/01.

⁶ Informācija par visjaunākajiem ceturkšņa datiem ir pieejama Komisijas dienestu darba dokumentā, kas pievienots šim ziņojumam.

2. attēls. Ilgstoša bezdarba rādītājs par katru valsti (20–64 gadu vecuma grupa), gada vidējie rādītāji par 2013. un 2017. gadu, Eurostat

2. GALVENIE NOVĒRTĒJUMA KONSTATĒJUMI

Ieteikumā ir ietverta prasība Komisijai 2019. gadā ziņot Padomei par īstenošanu dalībvalstīs un ES līmenī. Novērtējumā ietilpst visi pieci labāka regulējuma prasību kritēriji — lietderība, efektivitāte, saskaņotība, nozīmība un ES pievienotā vērtība⁷. Novērtējumā ir aptverts laikposms no 2015. gada pirmās puses līdz 2018. gada novembrim.

Novērtējumā ir konstatēts, ka dalībvalstīs visā Eiropas Savienībā ir ieviesušas pasākumus atbilstīgi ieteikumam. Visievērojamākās politikas izmaiņas, kā rezultātā ir palielinājusies politikas pieeju konverģence visā ES, ir notikušas dalībvalstīs, kurās atbalsts ilgstošajiem bezdarbniekiem ir bijis mazāk attīstīts. Tomēr, ņemot vērā, ka ieteikumā ir pausts aicinājums uz izmaiņām, kuras bieži vien ir strukturālas, kurām ir vajadzīgs politisks atbalsts un laiks, lai tās iesakņotos, ir pārāgri izdarīt secinājumus par ieteikuma pilnīgu ietekmi, tostarp ietekmi uz bezdarba līmeņa rādītājiem. Šādus rādītājus iespaido arī ārēja ietekme, jo īpaši vispārējās labvēlīgās ekonomikas attīstības tendences. Kopumā ir svarīgi norādīt, ka pilnīgāku ieteikuma ietekmes novērtējumu būs iespējams veikt tikai pēc tam, kad dati par īstenošanu būs saņemti vismaz par trīs pilniem gadiem⁸.

2.1 Lietderība

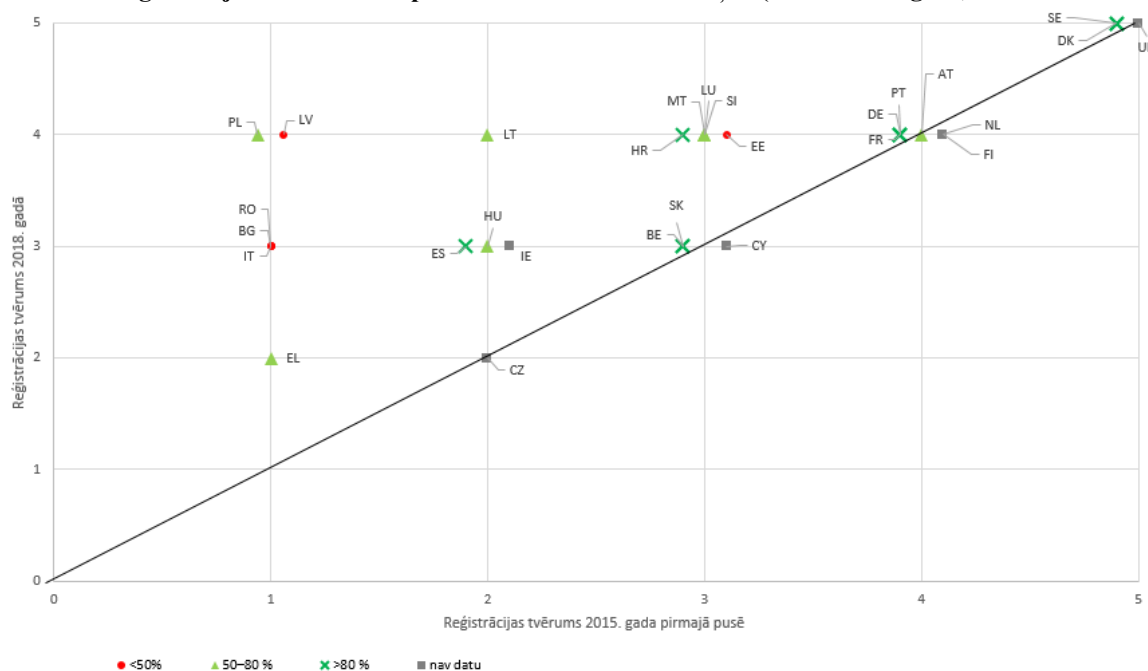
Proaktīvas informēšanas veicināšana

⁷ Labāka regulējuma pamatnostādnes, SWD(2017) 350.

⁸ Labāka regulējuma rīkkopa, SWD(2017) 350.

Reģistrācija valsts nodarbinātības dienestā (VND) ir būtiska, lai saņemtu atbalstu integrācijai darba tirgū. Dalībvalstīm, kurām konstatēti augsti reģistrācijas rādītāji, kopīga iezīme ir pabalsta saņemšanas nosacītība.

3. attēls. Reģistrācijas veicināšanas pasākumu kvalitātes izmaiņas (2015.–2018. gads)⁹

Avoti: novērtējuma pamatojuma pētījums, Ramboll, 2019. gads. Piezīme: valstīm ir piešķirti kodi, pamatojoties uz ilgstošo bezdarbnieku (IB) reģistrācijas rādītājiem 2014. gadā. IB reģistrācijas rādītājs ir VND reģistrētu ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars (DSA dati).

Kopš ieteikuma pieņemšanas 15 dalībvalstīs ir uzlabojušas savu reģistrācijas veicināšanas pasākumu kvalitāti (3. attēls). Visizplatītākie pasākumi cita starpā ir informācijas sniegšana neregistrētām personām par pieejamo atbalstu, kā arī informēšanas pasākumi nolūkā mudināt konkrētas neaktīvas grupas. Konstatēts, ka viens no īstenošanas šķēršļiem ir ierobežotas spējas. Konstatējumi liecina, ka dalībvalstīs ir īpaši pievērsušās neaizsargātām grupām (piemēram, romiem, trešo valstu valstspiederīgajiem), gan mainot pastāvošo praksi, gan ieviešot jaunus pasākumus. Tomēr nav iespējams secināt, kādā apmērā attiecīgie pasākumi ietekmē šīs grupas un vai šo pasākumu izstrādes un īstenošanas iemesls ir ieteikums, daļēji tāpēc, ka ir trūkumi pieejamo datu kvalitātē un pilnīgumā. Vēl nav gūti skaidri pierādījumi tam, ka minētie pasākumi ir atspoguļojušies augstākos reģistrācijas rādītājos. Ietekme varētu būt arī vairākiem faktoriem, kas neietilpst ieteikuma darbības jomā, piemēram, labvēlīgām ekonomikas attīstības tendencēm un lēnām viedokļa izmaiņām attiecībā uz pakalpojumu kvalitāti.

1. izcēlums. Informēšanas pasākumu piemērs

⁹ Rezultāti pamatojas uz politikas izmaiņu kartējumu, ko sagatavojuši valsts eksperti pamatojuma pētījumā divos noteiktos laikposmos — 2015. gada pirmajā pusē un 2018. gada septembrī. Tajā ir izvērtēta ieviesto pasākumu kvalitāte šajos divos laikposmos, izmantojot vērtējumu no 1 līdz 5. Vērtējums “1” ir gadījumā, ja īstenošanas nav vai ja tā ir tikai pamatlīmenī, un vērtējums “5” raksturo labi iedibinātu un attīstītu pakalpojumu/funkciju, kas atbilst visiem ieteikumā norādītajiem pamatelementiem. Tas pats attiecas uz 3., 4., 6. un 8. attēlu.

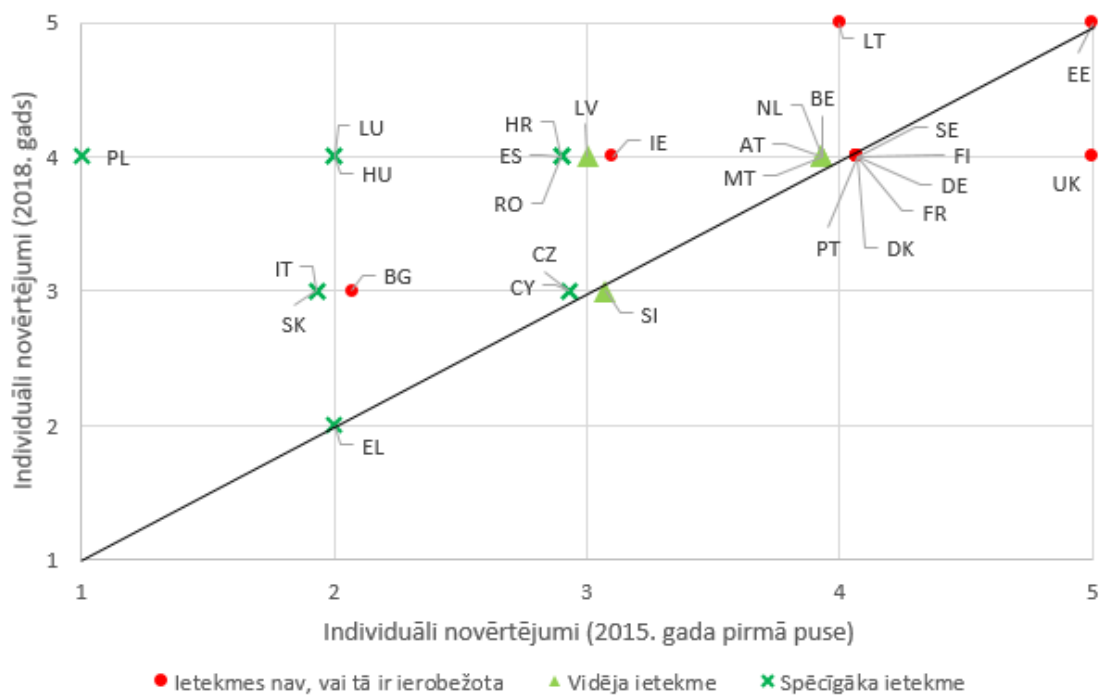
Maltā kopš 2017. gada VND ir izveidojis jaunus pasākumus, kas orientēti uz dažādām ilgstošo bezdarbnieku grupām. Sadarbojoties ar sociālajiem darbiniekiem, migrantu apvienībām, izglītības iestādēm un NVO, VND ir organizējis darba meklētāju konsultēšanas pakalpojumus migrantiem, kā arī īstenojis informēšanas pasākumus, lai noteiktu un reģistrētu ilgstoši bez darba esošus vientuļos vecākus.

Uzmanības pievēršana indivīdam

Ieteikumā ir pausts aicinājums vēlākais pēc 18 mēnešu bezdarba perioda visiem ilgstošajiem bezdarbniekiem piedāvāt padziļinātu individualizētu novērtējumu un līgumu par integrāciju darbā. Minētajā dokumentā būtu jāiekļauj individualizēts pakalpojumu piedāvājums, kurā pēc vajadzības tiktu ietverti nodarbinātības, sociālie un citi pakalpojumi, ko sniedz vienotais kontaktpunkts. Tajā būtu jānorāda mērķi, termiņi, savstarpējie pienākumi, kā arī pieejamie integrācijas pasākumi saistībā ar atgriešanos darba tirgū.

Kopš 2015. gada individuālo novērtējumu pasākumu kvalitāte ir uzlabojusies 12 dalībvalstīs (4. attēls), tostarp gandrīz visās dalībvalstīs, kurās iepriekš ir bijuši pieejami vāji mehānismi.

4. attēls. Individuālo novērtējumu pasākumu kvalitātes izmaiņas (2015.–2018. gads)

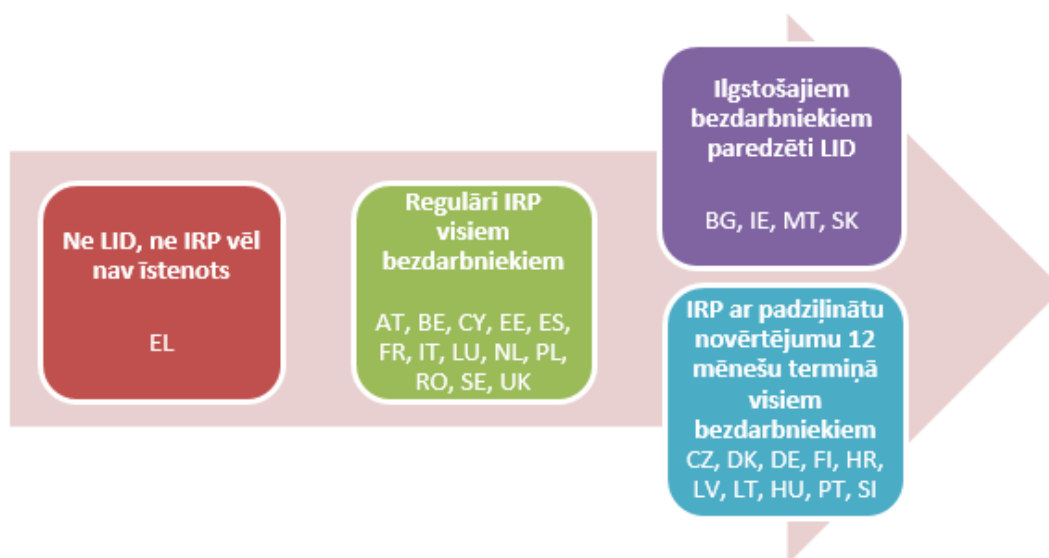

Avots: novērtējuma pamatojuma pētījums, Ramboll, 2019. gads. Piezīme: prognozes ir pārņemtas no Komisijas dienestu darba dokumenta (EK, 2015. gads).

Ilgstošie bezdarbnieki, salīdzinot ar citām bezdarbnieku grupām, saņem labāk pielāgotus individuālus novērtējumus un ieteikumus vairāk nekā pusē valsts nodarbinātības dienestu. Viņiem parasti tiek sniegta piekļuve plašākam pakalpojumu kopumam (piemēram, motivējošām konsultācijām un konsultācijām par aizņēmumiem), un salīdzinājumā ar citām grupām viņiem ir iespēja biežāk sazināties ar konsultantiem.

Pārraudzības dati¹⁰ liecina, ka lielākā daļa VND nodrošina individuālu rīcības plānu (IRP) visiem reģistrētajiem bezdarbniekiem drīz pēc reģistrācijas un bieži vien ne vēlāk kā sešu mēnešu laikā. Individuālajā rīcības plānā, kas tiek sniegts pēc sākotnējās izvērtēšanas, nosaka pakalpojumu piedāvājumu, kā arī pakalpojumu sniedzēja un klienta tiesības un pienākumus. Tādējādi tas faktiski ir pamats ieteikumā norādītajam līgumam par integrāciju darbā. Individuālos rīcības plānus parasti regulāri pārskata atkarībā no vajadzībām.

Līgumu par integrāciju darbā īsteno dažādās pakāpēs. Tikai puse dalībvalstu piedāvā plānu, kurā ietilpst tādi atbalsta pakalpojumi (piemēram, rehabilitācijas, veselības aprūpes, ilgtermiņa aprūpes vai mājokļu pakalpojumi), kas ir plašāki par VND piedāvātajiem tipiskajiem ar nodarbinātību saistītajiem pakalpojumiem. Tikai puse no VND veic padziļinātu izvērtēšanu brīdī, kad persona kļūst par ilgstošu bezdarbnieku (5. attēls).

5. attēls. Padziļināts novērtējums saistībā ar līgumiem par integrāciju darbā vai individuāliem rīcības plāniem

Avots: Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ĢD ilustrācija, kura izriet no datu vākšanas, kas vajadzīga, lai pārraudzītu Ieteikumu par ilgstošajiem bezdarbniekiem: 2017. gada ziņojums.

To ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars, ar kuriem ir noslēgts līgums par integrāciju darbā, ir robežās no 25 % līdz 100 %. Šķiet, ka dažādās pieejas (5. attēls) pagaidām vēl nav būtiski ietekmējušas pārejas rādītājus. Tomēr daudzsološa ir tendence, ka valstīs, kuras ilgstošajiem bezdarbniekiem nodrošina līgumu par integrāciju darbā vai individuālu rīcības plānu ar padziļinātu novērtējumu, salīdzinot ar valstīm, kuras piedāvā vienīgi parastu individuālo rīcības plānu, ir bijis proporcionāli vairāk šo personu, kuras gadu vēlāk joprojām ir bijušas nodarbinātas¹¹.

2. izcēlums. Individualizētas pieejas uzlabošanas pasākumu piemērs

¹⁰ Datu vākšana, kas vajadzīga, lai pārraudzītu Ieteikumu par ilgstošajiem bezdarbniekiem: 2017. gads.

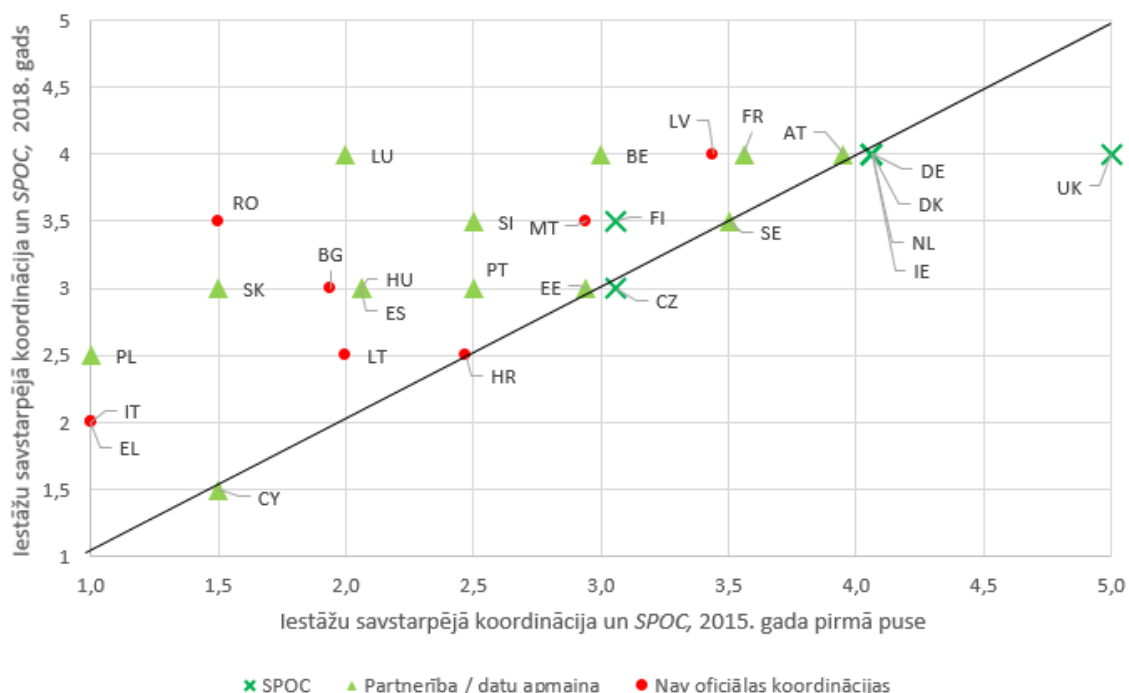
¹¹ Dati par 2016. gadu ir pieejami attiecībā uz 12 valstīm.

Horvātija ir izstrādājusi statistisku profilēšanas rīku, ar kura palīdzību VND var veidot klientu segmentus atbilstīgi tam, cik tālu viņi ir no darba tirgus, izvērtējot iespējamību tiem kļūt par nodarbinātu personu 12 mēnešos pēc reģistrācijas. Darba meklētājiem, kuriem pastāv augsts ilgstoša bezdarba risks, pēc tam tiek noteiktas papildu padziļinātas konsultācijas.

Savrupības izbeigšana nolūkā uzlabot koordinēšanu

Ir svarīgi koordinēt pakalpojumus, lai novērstu daudzus šķēršļus, ar kuriem bieži saskaras ilgstošie bezdarbnieki. Atbilstīgi ieteikumam ir pastiprinājušies centieni nodrošināt vienotāku pakalpojumu sniegšanu, 17 dalībvalstīm uzlabojot savu pakalpojumu kvalitāti šajā jomā (6. attēls).

6. attēls. Tādu pasākumu kvalitātes izmaiņas, kuru mērķis ir uzlabot iestāžu savstarpējo koordināciju un izveidot vienotu kontaktpunktu (2015.–2018. gads)

Avots: novērtējuma pamatojuma pētījums, Ramboll, 2019. gads.

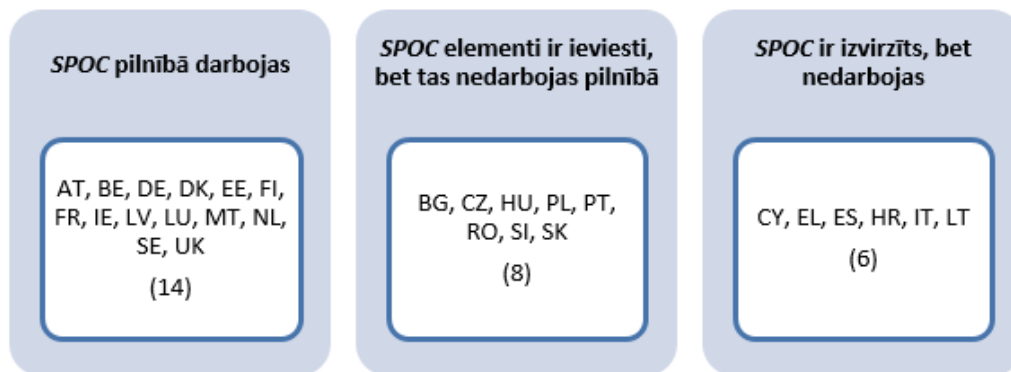
Koordinācijas mehānismi starp VND un sociālajiem dienestiem, piemēram, datu apmaiņas nolīgumi vai nosūtīšanas sistēmas, patlaban pastāv visās dalībvalstīs, tomēr to veids atšķiras. Datu apmaiņas prakse ir viens no visizplatītākajiem mehānismiem. Tā ir būtiska vienota kontaktpunkta izveidē, kura uzdevums ir sniegt atbalstu personai, izmantojot koordinētu pakalpojumu piedāvājumu, kas ietver nodarbinātības, sociālā atbalsta pakalpojumus, kā arī citus pakalpojumus. Vienotā kontaktpunkta ieviešanai ir spēcīgs institucionālais komponents. To ietekmē tiesiskais regulējums attiecībā uz apmainīšanos ar personas informāciju, un to var padarīt sarežģītāku dažādi pārvaldības līmeņi.

3. izcēlums. Vienota kontaktpunkta piemērs

Somijā sadarbības modelis starp vairākiem dienestiem dod iespēju ilgstošajiem bezdarbniekiem piekļūt daudzpusīgam atbalstam. VND, pašvaldība, kas nodrošina sociālos un veselības aprūpes pakalpojumus, un sociālās apdrošināšanas iestāde, kas nodrošina profesionālo rehabilitāciju, — visas šīs iestādes sadarbojas, strādājot vai nu vienā un tai pašā atrašanās vietā, proti, fiziskā vienas pieturas aģentūrā, vai mobilā iekārtā.

No 15 dalībvalstīm, kurās 2015. gadā vēl nebija ieviests vienotais kontaktpunkts, 9 dalībvalstīs tas ir ieviests vai ir plānoti pasākumi tā ieviešanai. Tomēr ieviešanas pakāpe atšķiras. Dažās dalībvalstīs ir ieviesti svarīgākie elementi (piemēram, datu apmaiņas mehānismi), savukārt citās par vienotu kontaktpunktu ir izvirzīta iestāde, bet vēl nav nodrošināta tās darbība (7. attēls).

7. attēls. Vienota kontaktpunkta (SPOC) ieviešana

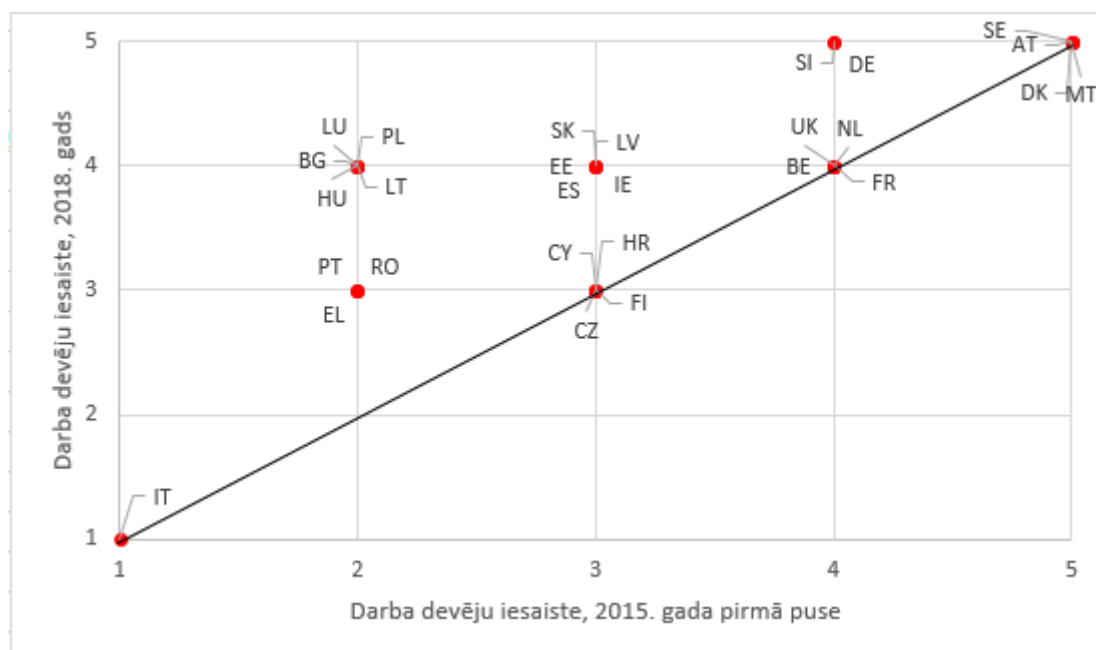

Avots: Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ĢD, balstoties uz pamatojuma pētījumu un Nodarbinātības komitejas pārskata secinājumiem.

Darba devēju iesaistes pastiprināšana

Kopš ieteikuma sniegšanas 14 dalībvalstis ir uzlabojušas to pasākumu kvalitāti, kuru mērķis ir darba devēju iesaistes palielināšana (8. attēls).

8. attēls. Darba devēju iesaistes palielināšanas pasākumu kvalitātes izmaiņas (2015.–2018. gads)

Avots: novērtējuma pamatojuma pētījums, Ramboll, 2019. gads.

Darba devēju stimuli ir visizplatītākais darba devēju iesaistīšanas veids¹². Patlaban visas dalībvalstis darba devējiem sniedz tādus pakalpojumus kā kandidātu pārbaude un darbā iekārtošanas atbalsts, un lielākā daļa nodrošina mentorēšanu un apmācību darba vietā (24).

¹² VND spēju aptaujas anketas apsekojuma ziņojuma (2018. gads) *ad hoc* modulis.

Attīstība retāk vērojama tādās jomās kā atbalsts sociālajiem uzņēmumiem un atbalsta pakalpojumi pēc iekārtošanas darbā. Darba devēju iesaistīšana ir arī atkarīga no vietējā konteksta, uzņēmējdarbības vides, kā arī sociālo partneru spējām. Inovātikas pieejas, kurās ir paredzēta sociālo uzņēmumu un NVO iesaiste, joprojām bieži ir eksperimentālā līmenī, un oficiāli noteikumi ir ieviesti mazākā skaitā gadījumu.

4. izcēlums. Tādu pasākumu piemērs, kuri ietver darba devēju partnerību

Francijā projekta *Territoires zero chômeur de longue durée* paspārnē tiek veidoti uz nodarbinātību vērsti uzņēmumi, kas pieņem darbā ilgstošos bezdarbniekus, noslēdzot ar viņiem apmaksāta darba beztermiņa līgumus. Šie uzņēmumi tiek izveidoti, izvērtējot kopienas vajadzības. VND nodrošina vakancu aizpildīšanai vajadzīgos kandidātus, kurus tie ar prasmju apguves pasākumiem sagatavo integrācijai darbā. Šis izmēģinājuma projekts 2017. gadā tika īstenots 10 apdzīvotās vietās, un 2019. gadā to skaits palielināsies līdz 50.

Sekošana līdzī virzībai

Daudzpusēja pārraudzība Eiropas pusgada satvarā ir veicinājusi ieteikuma īstenošanas uzraudzību. Lai to sekmētu vēl vairāk, dalībvalstis ar Komisijas atbalstu ir ieviesušas kvantitatīvās uzraudzības sistēmu, kuru izmantojot ir savākti dati par 2016. un 2017. gadu. Eiropas VND tīkls ir izstrādājis vienotā kontaktpunkta un līguma par integrāciju darbā kvalitātes standartu kopumu, kas ir pamats dalībvalstu kompetencē esošajai kvalitatīvajai pārskatīšanai. VND tīkls ir arī sekmējis kvalitatīvu īstenošanas datu apkopošanu, izmantojot īpašu apsekojumu, kā arī Salīdzinošas mācīšanās projektu¹³. Tomēr novērtējumā tika konstatēts, ka uzraudzības kvalitātes aspektu ir iespējams uzlabot, kas nav bijis viegli, ņemot vērā mainīgo lielumu sarežģītību un noteiktu datu trūkumu.

2.2 Efektivitāte

Tika prognozēts, ka ieteikums sniegs ekonomiskus ieguvumus, taču īsajā novērtējuma laikposmā ir pārāgri precīzi noteikt, vai šos ieguvumus ir izdevies panākt. Tas jo īpaši ir tāpēc, ka ieteikumā ierosinātie pasākumi dalībvalstīs vēl nav pilnīgi īstenoti.

Kvalitatīvā informācija liecina, ka dažās dalībvalstīs ar ieteikuma īstenošanu saistītās izmaksas, šķiet, ir ierobežotas, jo tās galvenokārt ir saistītas ar iekšējo procedūru, pamatnostādņu un procesu izmaiņām un/vai noteikti elementi jau ir bijuši ieviesti. Dalībvalstīs, kurās ir īstenoti jauni pasākumi, politikas veidotāji un praktiķi ir uzskatījuši, ka izmaksas nav pārmērīgi augstas, ņemot vērā konstatēto ieguvumu. Tomēr konstatējumi arī liecina, ka jo īpaši reģionālā un vietējā līmenī resursu ierobežojumi ir šķērslis īstenošanai.

Turklāt, tā kā ir nepieciešams laiks, lai noteikta ietekme kļūtu pamanāma, vēl ir pārāgri izvērtēt visus ieteikuma sniegtos ieguvumus visā to pilnībā. Ir arī sarežģīti pilnīgi nodalīt šo ietekmi no ārējiem faktoriem, piemēram, labvēlīgiem ekonomiskajiem apstākļiem. Tādējādi ir izrādījušies sarežģīti atrast pārlicinošus pierādījumus, kas palīdzētu skaitliski

¹³ Izveidots atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Lēmumam Nr. 573/2014/ES par ciešāku sadarbību starp valstu nodarbinātības dienestiem (VND).

aprēķināt izmaksas vai ieguvumus, kas dalībvalstīs ir *tieši* saistīti ar ieteikumu. Ieinteresētās personas uzskata, ka izmaksas, kas radušās ES līmenī, ir samērīgas ar zināšanu apmaiņas un regulāras uzraudzības sniegtajiem ieguvumiem.

2.3 Nozīmība

Ieteikums saglabā savu nozīmību. Joprojām atšķiras ilgstošo bezdarbnieku atbalsta kvalitāte, kā arī saglabājas bezdarba rādītāju neatbilstības. Ieteikums ir bijis būtiskāks dalībvalstīm, kurās ir mazāk attīstītas sistēmas un kurās tas ir palielinājis informētību par risināmajiem jautājumiem un palīdzējis izveidot politikas programmu. Ieteikums ir nozīmīgs arī valstīm, kurās ir attīstītākas sistēmas, jo demogrāfisko pārmaiņu un darbaspēka samazināšanās rezultātā arvien būtiskāka nozīme ir tam, ka strādā ikviens, kas var strādāt. Tā kā dalībvalstis ir devušas priekšroku rīcībai agrākā posmā un praktiski visās dalībvalstīs reģistrētiem bezdarbniekiem daudz agrākā posmā tiek nodrošināti individuāli novērtējumi un individuāli rīcības plāni / līgumi par integrāciju darbā, īpašā norāde par 18 mēnešiem kā robežpunktu ir kļuvusi mazāk būtiska.

2.4 Saskaņotība

Ieteikums ir cieši saskaņots ar citiem ES politikas instrumentiem, kuru mērķis ir atbalstīt cilvēku atgriešanos darba tirgū, piemēram, Komisijas ieteikumu par aktīvu integrāciju, Padomes ieteikumu par garantijas jauniešiem izveidi un ieteikumu par prasmju pilnveides ceļiem¹⁴, kā arī Rīcības plānu trešo valstu valstspiederīgo integrācijai¹⁵.

Tā noteikumi ir saskaņoti arī ar Eiropas sociālo tiesību pīlāru¹⁶ un jaunākajām nodarbinātības pamatnostādņēm. Pastāv sinerģijas gan ar Eiropas pusgadu, gan ar VND tīkla darbu. Ierosinātie pasākumi kopumā atbilst valstu prioritātēm.

Dalībvalstis īstenošanas atbalstam ir arī izmantojušas Eiropas Sociālo fondu (ESF) . Līdz 2017. gada beigām ESF intervences pasākumos ir piedalījušies aptuveni 2,6 miljoni ilgstošo bezdarbnieku, un tas veido 17 % no visiem ESF līdzšinējiem dalībniekiem¹⁷.

2.5 ES pievienotā vērtība

Ieteikums ir palīdzējis paturēt šo jautājumu politiskās programmas prioritāšu saraksta augšgalā Eiropas līmenī un dalībvalstīs. Īpaši dalībvalstīs, kurās tika gaidīta liela ietekme, ieteikums ir ietekmējis centienu virzienu un orientējis īstenošanu. Tas ir apliecināts attiecīgajos Nodarbinātības komitejas (*EMCO*) 2018. gada galvenajos vēstījumos, ko apstiprinājusi Padome¹⁸.

Komisija ir aktīvi atbalstījusi dalībvalstu centienus ilgstošo bezdarbnieku integrēšanā darba tirgū. Tā ir veicinājusi uzraudzības sistēmas izveidi un kvalitatīvu datu vākšanu

¹⁴ 2016/C 484/01.

¹⁵ COM(2016) 377 final.

¹⁶ Tiesības uz individuālu, pastāvīgu un konsekventu atbalstu un tiesības uz padziļinātu individuālo novērtējumu ne vēlāk kā 18 mēnešus pēc nonākšanas bezdarbnieka statusā.

¹⁷ Tematiskā piezīme par ESF un Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvas (*YEI*) atbalstu ilgstošajiem bezdarbniekiem, Eiropas Komisija, 2019. gads.

¹⁸ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14409-2018-INIT/1v/pdf>.

visās dalībvalstīs. Komisija ir arī veicinājusi dalībvalstu savstarpēju mācīšanos, izmantojot Eiropas Savienības Nodarbinātības un sociālās inovācijas programmu (*EaSI*) un VND tīklu, tādējādi veidojot pamatu turpmākām politiskām diskusijām. Komisija turpina atbalstīt savstarpēju mācīšanos, izmantojot inovatīvu projektu, ko organizē ESF transnacionālās sadarbības tīkls nodarbinātības jomā. Minētajā projektā dalībvalstīm, kuras vēlas attīstīt savu atbalstu ilgstošiem bezdarbniekiem, ir piemēlēti labas prakses projekti. Patlaban tiek īstenoti izmēģinājuma projekti, ko plānots izvērst ar ESF palīdzību¹⁹.

3. ATLIKUŠIE ĪSTENOŠANAS TRŪKUMI

Dalībvalstis ir pieņēmušas virkni pasākumu, lai veicinātu **reģistrāciju**, bet tas vēl nav atspoguļojies augstākos reģistrācijas rādītājos. Joprojām ir iespējams palielināt mērķorientētu informēšanu, ko veic valsts dienesti.

Lai gan tiek piemērota holistiskāka pieeja **individuāla atbalsta** sniegšanai, individuālo novērtējumu kvalitāte atšķiras. Tas ir atkarīgs no izskatāmo lietu apjoma, kā arī no tā, vai attiecībā uz personu, kolīdz tā kļūst par ilgstošo bezdarbnieku, tiek veikts padziļināts novērtējums ar mērķtiecīgu piedāvājumu. Ir iespējams arī vairāk pievērsties vajadzīgo prasmju prognozēšanai un prasmju novērtēšanai agrīnā posmā, lai labāk atbalstītu preventīvas pieejas. Tas ir svarīgi, lai neļautu ilgstošam bezdarbam kļūt par neaizsargātības papildu faktoru.

Lai gan **līgumi par integrāciju darbā** tā vai citādi pastāv gandrīz visās dalībvalstīs, tiem trūkst dažu svarīgu elementu. Pastāv tendence tajos iekļaut vienīgi parastos nodarbinātības pakalpojumus, un šis trūkums ir saistīts ar vāju sadarbību starp pakalpojumu sniedzējiem.

Dalībvalstis nepārprotami cenšas palielināt **pakalpojumu koordināciju**. Tomēr **vienoto kontaktpunktu** ieviešanā joprojām ir sastopami trūkumi. Šķēršļi ir meklējami galveno dalībnieku spējās virzīt integrāciju, kā arī politiskajā atbalstā, kas vajadzīgs, lai nodrošinātu institucionālas un/vai tiesību aktu izmaiņas. Turklāt ir iespējas koordinācijas nolīgumos iesaistīt vairāk dalībnieku, jo īpaši pilsonisko sabiedrību.

Darba devēju iesaiste palielinās, bet finanšu stimuli joprojām ir visizplatītākā iesaistīšanas forma. Atbalsta pakalpojumi pēc iekārtošanas darbā un atbalsts sociālajiem uzņēmumiem ir jomas, kas attīstītas mazāk. Vairāku ieinteresēto personu partnerības, kuru mērķis ir nodrošināt ilgtspējīgu integrāciju darba tirgū, parasti arī ir mazāk izplatītas.

Attiecībā uz **uzraudzību** jānorāda, ka dalībvalstis ir ievērojami attīstījušas datu vākšanu, kas nodrošina labāku salīdzināmību, pamatojies uz Padomes Nodarbinātības komitejas izstrādāto rādītāju sistēmu²⁰. Tomēr, piemēram, sasaistot dažādus reģistrus, ir jāturpina centieni uzlabot datu kvalitāti un pilnīgumu, kā arī dalībvalstu spējas apkopot informāciju par to, kur cilvēki atrodas pēc izklūšanas no bezdarba. Kas attiecas uz **ES**

¹⁹ <https://ec.europa.eu/esf/transnationality/content/three-support-packages-fight-long-term-unemployment>.

²⁰ <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=16934&langId=en>.

atbalstu — Komisija ir aktīvi piedalījusies uzraudzībā un savstarpējas mācīšanās procesā. Varētu būt iespējams īstenot turpmākus pasākumus, lai atbalstītu sociālo inovāciju *EaSI* satvarā, vai brīvprātīgas iniciatīvas un uzņēmumu apvienības, kas atbalsta ilgstošos bezdarbniekus (tas lielā mērā ir atkarīgs no pieprasījuma uz vietas).

4. TURPMĀKĀ RĪCĪBA ĪSTENOŠANAS STIPRINĀŠANĀ

Ņemot vērā demogrāfiskās tendences, darbaspēka samazināšanos un strauji mainīgo darba vidi, ir būtiski nodrošināt, ka strādā ikviens, kas var strādāt. Lai stiprinātu īstenošanu, **dalībvalstis** varētu palielināt savus centienus šādos virzienos.

Reģistrācijas rādītāju palielināšana:

- palielināt nodarbinātības un sociālo dienestu spējas efektīvi informēt neaktīvās personas;
- informēšanas pasākumu izstrādē iesaistīt pilsonisko sabiedrību, vietējos dalībniekus, kā arī pašus bezdarbniekus;
- palielināt uzsvāru uz preventīvām pieejām, izmantojot agrīnās brīdināšanas sistēmas, vajadzīgo prasmju prognozēšanu, kā arī prasmju pielāgošanu.

Individuālā atbalsta kvalitātes uzlabošana:

- palielināt valsts nodarbinātības dienestu spējas nodrošināt individualizētu un holistisku atbalstu agrīnā posmā;
- nodrošināt, lai ilgstošajiem bezdarbniekiem piedāvātie aktīvās darba tirgus politikas (*ALMP*) pasākumi būtu orientēti uz viņu vajadzībām un tām pielāgoti.

Pakalpojumu koordinācijas turpināšana:

- paātrināt pāreju uz vienota kontaktpunkta ieviešanu, izmantojot politisku atbalstu, kā arī institucionālas un tiesību aktu izmaiņas, lai nodrošinātu datu apmaiņu un koordināciju starp organizācijām, piemēram, sasaistot dažādus reģistrus.

Darba devēju iesaistes pastiprināšana:

- paplašināt atbalsta pakalpojumus pēc iekārtošanas darbā, kurus VND piedāvā darba devējiem, tostarp izmantojot spēcīgas partnerības ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām un sociālajiem partneriem;
- atbalstīt tādu sociālo uzņēmumu attīstību, kuri piedāvā darba un apmācības iespējas ilgstošajiem bezdarbniekiem;
- veicināt atbalstītas nodarbinātības un “darba pielāgošanas” (*job carving*) pieejas.

Uzraudzība:

- turpināt datu — tostarp datu par neaizsargāto grupu aptvērumu — kvalitātes un pilnīguma uzlabošanas darbu;
- nodrošināt pilnīgāku datu kopumu par paveikto darbu, lai uzraudzītu rezultātu ilgtspēju.

Eiropas Komisija ieteikuma īstenošanas stiprināšanā var atbalstīt dalībvalstis šādi:

- uzraudzīt individuālo novērtējumu un līgumu par integrāciju darbā kvalitātes aspektus, izmantojot VND tīkla atbalstu;
- izpētīt veidus, kā uzraudzīt pakalpojumu integrācijas un vienoto kontaktpunktu ieviešanas līmeni un kā papildus uzlabot datu — tostarp datu par neaizsargāto grupu aptvērumu — kvalitāti un pilnīgumu;
- izveidot efektīvas aktīvas darba tirgus politikas (*ALMP*) kvalitātes kritērijus, pamatojoties uz *ALMP* salīdzinošās izvērtēšanas darbu, ko veic Nodarbinātības komiteja (*EMCO*);
- veicināt savstarpēju mācīšanos, izmantojot VND tīklu, Eiropas Sociālā fonda komiteju, salīdzinošos izvērtējumus, kā arī citas attiecīgas ieinteresētās personas;
- izmantot Eiropas Savienības Nodarbinātības un sociālās inovācijas programmu (*EaSI*), lai:
 - veicinātu politikas eksperimentus, kuros tiek iesaistīti darba devēji, sociālā atbalsta dienesti un pilsoniskās sabiedrības organizācijas,
 - atbalstītu uz dalībvalstu ilgstošajiem bezdarbniekiem vērstu programmu un pasākumu politiskās ietekmes novērtējumus;
- mudināt izmantot Eiropas strukturālos un investīciju fondus, jo īpaši Eiropas Sociālo fondu, Strukturālo reformu atbalsta dienestu, kā arī turpmāko Eiropas Sociālo fondu Plus, reformu īstenošanas instrumentu un programmu *InvestEU*, lai:
 - nodrošinātu finansiālu atbalstu pasākumiem, kas ir paredzēti ilgstošajiem bezdarbniekiem, kā arī pasākumiem, kuru mērķis ir uzlabot nodarbināmību un integrāciju darba tirgū, jo īpaši tādu personu nodarbināmību un integrāciju, kuras skar risks tikt atstumtām no darba tirgus,
 - veicinātu dažādu ar ilgstošajiem bezdarbniekiem strādājošu dienestu spēju veidošanu, tostarp ieguldījumus vienoto kontaktpunktu izveidē un IT infrastruktūrā.